

Sen kresne noči.

Dr. Leop. Lenard.

To je kresna noč, ko vsaka pravljica oživi in se vsako drhtenje srca uresniči, a vse, kar je v resničnosti, izkipi v pravljico.

K meni je stopil angel Tešitelj, rekoč:

»Kar si hrepenel, naj se uresniči, ker danes je kresna noč. Amen!«

In sem rekel:

»Naj bom rosna kapljica na cvetni gredi!«

In postal sem rosna kapljica na čaši cvetke kresnice ter sanjal rožnemu jutru nasproti.

Sanjal sem sen preteklosti in se zazibal v nadah prihodnosti.

Rodil sem se kot žgoča potna kapljica na licu moža, sejočega ajdovo setev. Smejale so se brezine in gore so odmevale, a mož je hodil s pripognjeno glavo po taktu mogočne melodije, v kateri je zvenela bol preteklosti in nada prihodnosti.

Padel sem na suho, razorano zemljo. Črna prst me je vsrkala in takoj zopet izhlapela v žareči zrak, a kjer sem padel, je vzklila kal ajdove bilke.

Zibal sem se z belimi meglicami nad sivo zemljo, plaval v nedosežne daljave, se potapljal v neizmerne prostore veselstva, padal in se dvigal neprenehoma, a izgubiti se nisem mogel nikdar in nikjer, kajti, kar je rojeno iz potu, ne more propasti.

A jaz sem zahrepenel...

da bi se mogel izgubiti v brezmejni neskončnosti in da bi me hotelo pritisniti na svojo materino grud brezkraino veselstvo, in da bi se mogel vrniti v večno deviški naročaj velikega Nič, iz katerega je nastalo vse.

A tega ni hotelo biti, temveč sem se dvigal višje in višje.

Zagledal sem nebeško solnce in zahrepenel, da bi se skopal v njegovi zarji.

A solnce ni moglo predreti belih meglá.

Plaval sem po bisernem lazurju in se kopal v srebrni mesečini ter zahrepenel utoniti v veliki ljubezni, ki objemlje svet.

Ljubkal sem se z zvezdicami, ki so me objemale in mi šepetale: »Pridi k nam!«

Plaval sem in megle so postajale vedno gostejše, odrevenel sem in zmrznil ter pričel padati s svojimi tovariši v belih kosmičih nazaj na zemljo.

Padel sem kot sneg na nebotično goro, zledenel in odrevenel v ogromnem ledniku, pokrivajočem celo vzhodno stran orjaka.

Tako sem počival celo dolgo in hudo zimo in sanjal sanje o arabskih oazah, katere sem videl na svojem potovanju, in o beduinih, ki merijo na velblodih svobodno puščavo, in sen blaženosti srečnih mest, ožarjenih od električnih luči, kjer neprenehoma pozvanja počestni tramvaj in sirene tovarniških stolpov pojó mogočno pesem dela, a po tlakanih ulicah se neprestano preliva življenje v vedno novih akordih.

Tako sem ždel in sanjal in hrepenel, dokler ni prišla pomlad.

Poljubil me je žarek z nebeških višin in oprostil mojih vezi.

Zapel sem spev svobode in življenja ter se spustil med peskom in gorskim zelenjem doli v razorano dolino.

Le sanjaj, bela planinska in krvava gorska roža, na svoji nepristopni višini!

Nikdar ne pride kraljič iz pravljičice, da te poljubi in vzdrami iz hrepenenja polnega snu!

Zvenela boš na beli čeri v svoji deviški samoti, a poprej še boš poleti gledala z nepristopnega brega blazirane turiste, ki bodo motili tvojo deviško tišino s svojimi banalnimi pogovori ter zaman iztezali za tabo roké.

Ni mi sojeno, da se izživim pri tebi. Neodolljivo hrepenenje me žene dalje, v neznane kraje, v svet bajnih pravljič, kjer se nebo dotika zemlje in resničnost druží s pravljičo.

Jaz nisem, kakor ti, kajti jaz sem dete žgočega znoja, odmev mogočnih melodij, zibal sem v solčnih višinah in meril pota po veselstvu.

Zasanjal sem o platani, samevajoči ob Rdečem morju, zahrepenel po nji, da bi se zazibal na njenem listu in poslušal njene pravljičice. Nikdar je še nisem videl, a vendar sem vedel, da nekje mora biti in k nji me je gnalo neodoljivo hrepenenje.

Z gorskim vrelcem sem šumel po brežinah, bučal s potokom hudournikom po razorani gorski dolini mimo mirnih človeških bivališč, preko cvetnih livad, nadebudnih polj, dalje, vedno dalje z neukrotljivo silo burne mladosti. Noben jez me ni ustavil, v obraz sem se smejal pohlevnim ljudem, zaničeval prirodno krasoto gorske doline.

Z mogočno, leno reko sem šumel po daljavi mimo širokih mest, mogočnih in črnih dimnikov, ob tiru zakajene železnice, dalje, vedno dalje kraljevemu morju v naročaj.

Zazibal sem se na valovih brezkrajnega morja, kamor se izlivajo vse reke sveta in vsaka kapljica neprestano hrepeni po njem. V mogočnih pretokih sem šumel od vzhoda do zahoda, kipel ob razgaljene čeri, iskal samotne platane, o kateri sem sanjal na gorskem ledniku.

Ladje so orale prostrano gladino morjá, sporočale pozdrave od kraja do kraja, prenašale bogastva iz dežele v deželo.

Ni mi bilo mari krasote obrežnih mest in bogastva ladij, orjočih morje...

igral sem se samo z delfini, ki so se zibali nad valovi in s solnčnim žarom, ki se je kopal v morju...

Platana je stala ob bregu Rdečega morja, tiha in zamišljena, kakor da bi premišljevala veliko skrivnost življenja...

zagledal sem jo in zatrepetal — — — pozabil pri priči solnčni žar in živahne delfine, zahrepenel po nji in zakipel...

Vse, kar sem sanjal v gorski samoti in na nemirnem potovanju, je oživel v meni in se spremenilo v resničnost. Pravljica se je dotaknila življenja in življenje se je pretočilo v pravljico. Spoznal sem, da je ta platana moje življenje in moja smrt.

Samo enkrat naj se dotaknem tvojega peresa in zazibljem v tvojem zefiru, potem pa naj izpuhtim za vedno v solnčni žar!

Tiha in mirna sameva platana ob bregu, kakor da ne bi slišala mojih vzdihov. Solnčni žarki se zibljejo na njenih listih, zefir se igra z njenimi vejami, šumenje morjá jo drami iz njenih sanj!

Zaman vse moje koprnjenje, platana je vedno enaka, tiha in mirna, nepristopna mojemu hrepenenju, a jaz kipim in šumim k nji neprenehoma venomer.

Slednjič me primejo in pograbiijo valovi ter dreve od nje daleč, daleč proč v neznano daljavo, ter se potopim poln grenke bolesti v temno globino.

Pridejo ribiči iskat biserov na dnu arabskega morja, z biserno školjko dvignejo tudi mene na dan.

Topli, južni veter me žene preko puščave, vse je mrtvo pod menoj, razbeljeno od solnčnega žarú.

A jaz sem imel samo eno hrepenenje: da vidim še enkrat tiho platano, samevajočo ob Rdečem morju, ter se zazibljem na njenem listu. A bilo mi je tudi jasno, da se nikdar ne uresniči to hrepenenje, kajti, kdor plava z vročim samumom čez puščavo, se mora odreči želji po senčni platani.

Moje življenje je postajalo vedno bolj polno čudnih prigodkov.

Padel sem na zemljo v obliki krepčilnega dežja, vsrkala so me razbeljena tla, v prsti sem se združil z mnogimi tovariši in prikipel na dan v hladnem vrelcu sredi oaze v puščavi.

Palme so gledale name z dolgimi pogledi, kakor da bi mi hotele povedati starodavno pravljico.

A meni ni bilo mari njihovih pravljič, kajti sanjal sem neprestano o tihi platani na morskem bregu.

Prišli so beduini, se odpočili pod širokolistimi palmami in natočili vode v kozje mehove.

Pevec popotni je zapel starodavno kasido in sinovi puščave so ga molče poslušali v krogu.

Zapel je slavo svojega velbloda, edinega tovariša, ki z mogočnimi koraki meri prostranost puščave.

Zapel je o svojem rodu, ki ga je pregnal iz domačega šotora, o Beni Taglib, ki ga preganjajo s krvnim maščevanjem, in o črnooki Sulejki, ki ga je zavrгла za sinu Taglibovega rodu.

Zapel je o vročem samumu, ki veje čez puščavo, o njegovem meču, ki je pil kri Beni Taglib, o vrelcu sredi oaze, kjer je našel počitek in končal z željo, naj bi to bil zanj vir pozabljenja, ki bi mu izmil iz grudi sliko črnooke Sulejke.

Molče so ga poslušali beduini ter mu dali v dar pest dateljev. Potem so vstali, zasedli velblode ter se odpravili dalje.

Med potjo me je izpila arabska kamela, spremenil sem se v atom njenega telesa, meril puščave in prenašal tovore.

Po dolgem in napornem življenju je prišel konec tudi za kamelo. Poginila je in lastnik jo je zakopal v zemljo, ki se je kmalu pokrila s cvetjem in z zelenjem.

Znašel sem se v zdravilni bilki, rastoči iz kamelinega telesa.

V solnčni Sogdiani je živel učeni hakim, ki je neprestano mešal kapljice in prirejal ljudem zdravilne soke.

Utrgal je bilko, v kateri sem se nahajal, naredil iz nje zdravilo ter odšel v pravljичni Bagdad, na bajni dvor kalifa Haruna-ar-Rašida.

Kalif je namreč obolel in klical k sebi učene hakime celega vzhoda.

Izpil je zdravilo in spremenil sem se v delec njegovih možgan.

Poslušal sem pravljice celega vzhoda, gledal sijaj kalifovega dvora in razkošje njegovega harema.

A sanjal sem neprestano le o platani na bregovih Rdečega morjá!

Smrt je pokosila tudi kalifa Haruna-ar-Rašida, prišel sem v vlažno zemljo, izpuhtel zopet v solnčni

žar, plaval čez dežele in čez morja ter slednjič padel v valove Gvadalkvivira.

Rožno grmovje je dehtelo ob bregu, slavci so peli v pomladnih večerih večno mlade pesmi o ljubezni, zefir se je igral z vali Gvadalkvivira in prinašal pozdrave iz tihih hiš, kjer bijejo vroča srca, kipé in koprné.

Ni je na svetu pokrajine, kakor Andaluzija!

Solnčni žar in črnooki pogledi, skrivnostno šepetanje zefira in nemirno šumenje Gvadalkvivira, tihi spev slavčev in bohotno zelenje polj — vse se zliva v mogočno, večno mlado pesem o ljubezni in odmeva k modremu lazurju.

A vse to bi dal, da bi se enkrat zazibal na listu tožne platane!

Dona Elvira, kraljica Andaluzije, se je umila v vodi Gvadalkvivira, zopet sem izpuhtel v zrak in z zefirom plaval v tujino.

A sedaj sem drobna rosna kapljica na žolti kresnici!

Na vzhodu rdi nebo, plahi žarki se spuščajo na vrt, plazijo od cveta do cveta, prinašajo pozdrave z neba in srebljejo vlago noči. Začutim, da pridejo tudi po mene, in vztrepečem.

Pride deklet, natrga rož, med njimi tudi kresnico, zveže v šopek in nese v cerkev ter postavi na oltar...

Služba božja se prične, petje se razleže, oltar je zavil v oblak dišečega dima. Toplota me objemlje vedno bolj, čutim, da se mi bliža smrt, topla, sladka, poezije polna smrt.

»Blagoslovljena deviška roka, ki se je dotaknila moje rože in me posvetila, da zgorim nji na čast! Vse pravljice vzhoda, krasoto Andaluzije, hladni mir nebotičnega lednika za en trenutek blagoslovljene sreče v tvojem svetišču! Naj zgorim in se spremenim v lahno meglico na tvojem oltarju in sanjam na njem srečo z Otoka blaženih.«

Zbudil sem se in spoznal, da je bil to samo sen tople, hrepenenja polne kresne noči.

Literarna tradicija v 'Evangelijih in listih'.

Dr. A. Breznik.

Z »Evangeliji in listi« so se bavili doslej, žal, samo bibliografi, ki so nam zabeležili naslove, zanimive predgovore in druge zunanje stvari posameznih izdaj in njihovih prirediteljev, a notranjega dela ni nihče ocenil. In vendar študij »Evangelijev in listov« ne more biti popolnoma brezploden, čeprav je njihova vsebina tako »znana«, ker si moremo že samo od primerjanja mnogoštevilnih izdaj — izšlo jih je samo v ljubljanski škofiji okoli 20, blizu toliko tudi v ostalih slovenskih škofijah in v c. kr. založbi šolskih knjig — obetati najlepših uspehov. Še večjega zanimanja pa so vredni, če pomislimo, da se izdajajo že nad 300 let. Znano je, da jih je prvič izdal škof Hren leta 1612. Dalje tudi že vemo, da jih Hren ni prevedel sam, temveč prepisal iz Dalmatina, kakor je že leta 1895. konstatiral V. Oblak.¹ Dalmatin sam pa nam kaže še dalje. V predgovoru svoje »Bible« je priznal, da je poleg izvirnikov in drugih prevodov rabil tudi Lutro. In da utegne biti slednjič med Dalmatinom in dotedanjimi slovenskimi prevajalci: Jurišičem, Kreljem in Trubarjem tudi kaka rahla vez, si lahko mislimo. Tako se

¹ Lj. Zvon, 1895, 316, v oceni Glaserjeve Zgodovine sl. slovstva, I. Njegove besede se glase: Hrenove iz Dalmatina prepisane Evangelia.

odgrinja pred nami obsežna literatura, ki dá dosti dela ne le bibliografom, temveč tudi jezikoslovcem, literarnim zgodovinarjem in biblicistom. Jaz sem se s svojega stališča lotil proučevanja listov in evangelijev — od najnovejše ljubljanske in lavantinske izdaje (izšli leta 1912.) do najstarejše Hrenove in sem jih primerjal s celotnimi prevodi sv. pisma (Krek, britanska družba, Wolf, Japelj, Küzmič, Dalmatin, Trubar) ter z viri, katere so rabili slovenski prevajalci (Luter, Allioli i. dr.) in z drugimi deli, ki so z njimi v kaki zvezi, t. j. z grškim izvirnikom, z latinsko vulgato itd.

Rezultat preiskovanja je ob kratkem ta-le:

Vse izdaje evangelijev in listov, izvzemši Dajnkovihi v sekovski škofiji (ogrskoslovenskih nisem mogel dobiti, pa so najbrž samostojne, kakor je tudi Küzmičev prevod novega zakona [1771] neodvisen od Dalmatina), so med seboj v zvezi. Vse so nastale iz izdaj ljubljanske škofije in te izvirajo iz prvotne Hrenove izdaje. Vsak prirejevalec se je naslanjal na prejšnjo izdajo evangelijev in listov ali pa na prejšnji prevod sv. pisma. Isto je storil tudi Hren, ki je z malimi izjemami prevzel evangelije in liste iz Dalmatinove »Bible«. Dalmatin pa je dobredno, ali bolje rečeno, po črki prevzel Lutro in uporabljal pri tem Trubarja in nekaj ma-